
Tilan identiteetti

Pekka Piiparinen

Kun rakennus ei kuollutkaan

TILAN JA PAIKAN MERKITYS
JOENSUUN PUISEN KAUPPAHALLIN
UUDELLEENRAKENTAMISPYRKIMYKSISSÄ

Joensuun vanha kauppahalli valmistui vuonna 1902, ja se purettiin vuodenvaihteessa 1968–1969. Purkamisen herätti suurta huomiota koko Suomessa, ja myöhemmin on käyty keskustelua, pitäisikö tontille rakentaa vanhan kauppahallin näköinen uusvanha rakennus. Kauppahallin rakennussuojelukiista 1960-luvun lopulla sekä puisen hallin lukuisat uudelleenrakentamispyrkimykset antavat näkökulmia siihen, millainen merkitys yksittäisellä paikalla ja rakennuksella voi olla kaupunkilaisten ja kaupunkialueen identiteetteihin.

Suomesta löytyy useita kaupunkeja, joissa kaupatori on koko kaupungin keskipiste. Näihin kaupunkeihin lukeutuvat mm. Turku, Kuopio, Mikkeli, Vaasa, Hämeenlinna ja Joensuu. Monissa kaupungeissa torien yhteyteen tai niiden välittömään läheisyyteen on rakennettu kauppahalleja, joista tunnetuimmat lienevät Helsingin Hakaniemen torilla ja Kuopion torilla. Yhteensä Suomeen rakennettiin aikoinaan noin 60 kaup-

pahallia. Myös Joensuu kuuluu vanhoihin tori- ja kauppahallikaupunkeihin, mutta suurten ja keskisuurten kaupunkien joukossa se on niitä harvoja, jotka eivät ole kyenneet säilyttämään vanhaa historiallista halliaan.

Suomalaisten kauppahallien perustamistoimet ulottuvat 1880-luvulle saakka, jolloin annettun terveydenhoitoasetuksen tavoitteena oli pyrkiä parantamaan toreilla myytävän ruoan hygieniatasoa. Suomen vanhimmat hallit sijaitsevat Helsingissä (1889) ja Turussa (1896). Muita 1800- ja 1900-luvun taitteessa rakennettuja ja yhä toiminnassa olevia perinteikkäitä halleja on myös Tampereella (1898), Oulussa (1901), Kuopiossa (1902) ja Vaasassa (1902). Kauppahallien rakentamisen kulta-aikaa oli siis vuosisatojen vaihde.¹

2000-luvun puolella kauppahallitoiminta on jälleen piristynyt, mikä on tulkittu yhdeksi seuraukseksi yksilöllisestä elämäntavasta. Kauppahallien palvelu on koettu henkilökohtaisemmaksi ja asiantuntevammaksi marketteihin verrattuna.² Kauppahallien vetovoimaa on selittänyt myös toiminnan vuorovaikutuksellisuus. Se ei koske ainoastaan kauppiaan ja asiakkaan suhdetta, vaan myös kauppiaiden keskinäistä kanssakäymistä.³ Oulun kauppahallin asiakkaista

1. Petra Gyllenberg (2007) *Tuoksuja ja tunnelmia. Kauppahallit Suomessa*, Jyväskylä: Multikustannus, 98–102.

2. Mm. *Talouselämä* 6.2.2006, internetjulkaisu.

3. Jussi Laukkanen (2009) *Hallin suojassa. Tutkimus Helsingin kauppahallien vuokrauksesta ja hallien merkityksestä hallikauppiaille ja kaupungille*, Helsinki: Helsingin yliopisto, 80.

Puinen kauppahalli valmistui vuonna 1902. Museovirasto.

tehdyn tutkimuksen mukaan hallin parhaimmaksi puoleksi nousivat rakennuksen historialliset puitteet, jotka ovat edesauttaneet halliin syntynyttä omaa rauhallista ilmapiiriä tuoksuineen ja äänineen.⁴ Useita suomalaisista kauppahalleja onkin brändätty tietoisesti, ja niiden historiaa käytetään hallien markkinoinnissa sujuvasti hyväksi. Useilla kauppahalleilla on esimerkiksi omat graafiset tunnuksensa ja internetsivunsa. Vanhimpia halleja on valjastettu myös kaupunkien matkailutoimintaan.⁵

Kamppailu puisesta hallista

Joensuun kauppahalli otettiin käyttöön vuonna 1902, ja sen suunnitteli rakennusmestari Aaro V. Pitkänen. Halli edusti tyyliltään vuosisadan alussa vallinnutta kansallisromantiikkaa. Kun useisiin suomalaisiin kaupunkikeskuksiin rakennettiin kiviset kauppahallit, sai Joensuu muutaman muun kaupungin kanssa tyytyä rakennusmateriaaleiltaan halvempaan puiseen ratkaisuun. Vuonna 1928 hallia laajennettiin molemmista päistä keskiosaa matalammilla osilla.

Kuten Joensuun muuta puurakennuskantaa ei myöskään kauppahallia pidetty aikoinaan arvokasrakennuksena. Ensimmäisen kerran kauppahallin purkamista esitti vuonna 1927 Otto-livari Meurman (1890–1994) Joensuun keskustaa koskevan suunnitelmansa yhteydessä. Siinä Meurman kaavaili torin etelä- ja pohjoisreunoille kahutta kauppahallia tai vastaavasti toisesta rakennuksesta keskusautotallia.⁶ Kun arkkitehti Markus Tavio (1911–1978) laati 1940-luvulla keskustaan uudet suunnitelmat, myös hän ehdotti puisen kauppahallin korvaamisesta uudisrakennuksella.⁷ Kummankaan arkkitehdin suunnitelmat eivät toteutuneet, ja kauppahallin kohtalo siirtyi 1960-luvulle. Kun Joensuun koko ruutu-kaavan käsittävä asemakaava valmistui 1960-luvun alussa, siinä esitettiin kauppahallin purkamista ja uuden rakentamista torin toiselle reunalle.

Joensuun puisen kauppahallin fyysisen elinajan tarina kertoo myös joensuulaisen rakennus-suojelun alkuaajoista. Näkyvimmäksi hallin – ja samalla laajemmin kaupungin puutalokannan –

Joensuun kauppahallin palauttamispyrkimyksissä on huomioitu ennen kaikkea alkuperäinen vuonna 1902 valmistunut hallin keskiosa. Sen sijaan 1920-luvun lopulla tehtyjä lisäsiipiä ei ole palautussuunnitelmissa haluttu ottaa mukaan toteutukseen. Pohjois-Karjalan museo.

puolustajaksi nousi lopulta kaupunginarkkitehti Mauno Tuomisto. Hän muistaa, ettei hän tullessaan Joensuun kaupungin kaupunginarkkitehdin virkaan vuonna 1963 ollut perehtynyt rakennussuojeluun juuri lainkaan, sillä opiskeluaikana Teknillisessä korkeakoulussa ei rakennussuojellisia seikkoja painotettu. Tuomisto tutustuikin rakennussuojeluun työkentällään Joensuussa, ja ”herääminen” asiaan tapahtui joensuulaisten arkkitehtikollegoiden välityksellä.⁸

Kun puinen kauppahalli päätyi uhanalaiseen asemaan 1960-luvun jälkipuoliskolla, puolusti Tuomisto vanhaa hallia voimakkaasti niin julkisuudessa kuin kaupungin organisaation sisälläkin. Tuomisto teki oman esityksensä tavoista, joilla rakennusta voitaisiin käyttää jatkossakin. Hänen mielestään vanha halli olisi voinut jäädä liike-elämän käyttöön kylmänä tilana, jolloin sinne olisivat sopineet mm. vaateliikkeet ja tuoreiden maatalouselintarvikkeiden myynti.⁹ Tämä olikin tyyppinen kaupungin arkkitehtitoimiston (nykyinen kaupungin kaavoitus) menetelmä puurakennusten säilyttämiseksi: mikäli ne

haluttiin suojella, niille tuli suunnitella jo etukäteen sopivat käyttötarkoitukset. Strategiaa toteutettiin useisiin puurakennuksiin 1960- ja 1970-luvulla, jolloin rakennusten säilyttämisen ohella kaupunki sai tyydytettyä omat kasvaneet tilatarpeensa.¹⁰

4. Terhi Kurttila ja Jukka Pennanen (1992) *Muuttuva tori ja ihminen. Etnografinen tutkimus Oulun kauppatorista ja sen ihmisistä vuosisadan alusta nykypäivään*, Oulu: Oulun yliopisto, 40, 61 ja 65.

5. Gyllenberg (2008) 98.

6. Timo Tuomi (2005) *Kaupunkikuvan muutokset. Suomalaisen kaupunkikeskustojen suunnittelun tavoitteiden ja todellisuuden kohtaamisesta toisen maailmansodan lopusta 1960-luvun puoliväliin*, Vammala: Helsingin yliopisto, 174–175.

7. Kalevi Ahonen (1986) *Joensuun kaupungin historia II. Vuodet 1921–1953. Pienkaupungista teollisuuskaupungiksi*, Joensuu: Kirjapaino Oy Maakunta, 165–166.

8. Mauno Tuomiston haastattelu 9.11.2009.

9. Joensuun kaupunginhallitus 12.8.1968 § 906, liite 2. Joensuun kaupunginarkisto.

10. Mm. Mauno Tuomiston haastattelu 9.11.2009.

Joensuun vaikuttajatahot joutuivat valitsemaan puolensa kauppahallin säilyttämiskiistassa. Yksityisissä suunnittelutoimistoissa työskentelevien arkkitehtien sekä lääninarkkitehdin mielestä kaupungissa tuli olla ajallisia kerrostumia ja maamerkkejä, ”jotta ihmiset siellä viihtyisivät ja tuntuivat olonsa turvallisiksi.” Arkkitehdit ehdottivat kauppahallia kahvilatoiminnalle, matkailun informaatiopisteeksi ja näyttelytiloiksi.¹¹

Henkilökohtaisena näkemyksenään kaupunginarkkitehti Tuomisto lisäsi, että puinen halli oli eräs Joensuun liikekeskustan merkityksellisimmistä rakennuksista ja että sillä oli kaupunkikuvaan myönteinen vaikutus. Vanha halli oli tuonut ”torikuvaan siinä tarvittavan Joensuun kaupungin historiaan liittyvän erittäin persoonallisen ja koristeellisen lisän.” Tuomisto piti kauppahallin säilyttämiskysymystä koko kaupungin asiana, ja hänen mielestään kauppahallia koskeva päätös tulisi mittaamaan omalla tavallaan kaupunkilaisten kulttuurisen sivistyksen tasoa.¹²

Kaupungin hallinnon sisällä hallin kohtalo aiheutti suurta mielipiteiden hajontaa. Lautakunnista kiinteistö- ja yleisten töiden lautakunta asettui purkamisen kannalle, mutta julkisivulautakunta halusi säilyttää rakennuksen. Kaupungin johtavasta virkamieskunnasta vain Tuomisto asettui puolustamaan säilyttämistä. Esimerkiksi kaupunginjohtaja Tauno Juntunen näki, ettei hallin ”rakennustaiteellinen ja -historiallinen arvo kuitenkaan liene suuri”. Kaupunginjohtaja vetosi Muinaistieteellisen toimikunnan (vuodesta 1972 Museovirasto) rakennusinventointeihin, joissa kauppahallia ei esiintynyt. Vaikka kaupunginhallitus asettui hallin säilyttämisen kannalle, hyväksyi kaupunginvaltuusto purkamisen äänin 26–13.¹³

Muinaistieteellisen toimikunnan rooli Joensuun 1960-luvun rakennussuojelussa on mielenkiintoinen. Kun toimikunta inventoi 1960-luvun alkupuoliskolla Joensuun puurakennuksia, sen kiinnostus kohdistui yksinomaan Pielišjoen var-

rella sijaitsevan Rantakadun pieneen puutalokonaisuuteen, jonne oli aikoinaan rakentunut etupäässä kaupungin porvariston kauniisti koristeltuja asuin- ja liikerakennuksia. Vaikka puinen kauppahallirakennus oli maamme suurissa ja keskisuurissa kaupungeissa harvinaisuus ja kykeni kilpailemaan rakennustaiteen saralla Rantakadun rakennusten kanssa, oli Muinaistieteellisen toimikunnan arvostus sangen matala tätä kaupungin erästä kiintopistettä kohtaan. Lausunnoissaan se esitti hallin säilyttämistä, mutta poistettavaksi siitä siipirakennukset, jotka olivat valmistuneet 1920-luvun lopulla. Muinaistieteellinen toimikunta piti kauppahallia vain paikallisesti arvokkaana rakennuksena.¹⁴

Kauppahalleja purettiin vuosien 1950 ja 1980 välisenä aikana Joensuun lisäksi mm. Haminassa, Hangossa, Helsingissä, Kokkolassa, Kotkassa, Lahdessa ja Lappeenrannassa. Kuitenkin vain kolmessa kaupungissa, Joensuussa, Kotkassa ja Tampereella, kamppailu kauppahallien säilymisestä sai kaupunkilaiset ensisijaisesti puolustus-kannalle. Kotkassa pitkällisen suojelutaiston aikana kauppahalli purettiin helmikuuisena yönä vuonna 1974. Joensuussa ei vielä 1960-luvulla rakennussuojelukysymysten yhteydessä järjestetty kansanliikkeitä, mutta rakennetun ympäristön suhteen valveutuneimmat kaupunkilaiset ja eri toimijatahot pyrkivät vaikuttamaan yleiseen ja poliittiseen ilmapiiriin ennen kaikkea lehtikirjoitusten avulla.¹⁵

Uusi halli vanhan peilinä

Puisen kauppahallin voimakkain puolustaja sai tehtäväkseen suunnitella torille uuden kauppahallin. Uuden hallin pääsuunnittelijana toimi kaupunginarkkitehti Mauno Tuomisto, ja rakennus valmistui kauppatorin eteläreunalle vuonna 1968. Tyyllisesti se oli puhdasta modernismia. Kauppahalliongelmaa ei kuitenkaan saatu ratkaistua kuin osittain, sillä uutta kauppahallia on jo vuosikymmenten aikana pidetty Joensuun rumimpana rakennuksena. Esimerkiksi vuonna 1997 konsulttiyrityksen tekemässä kaupunkilais-

Kaupunginarkkitehti Mauno Tuomiston suunnittelema kauppahalli torin etelälaidalla talvella 2009. Pekka Piiparinen.

kyselyssä kauppahalli äänestettiin keskustan rumimmaksi rakennukseksi ylivoimaisella ääntenemmistöllä.¹⁶ Joensuun kauppahallin purkamista tai perusteellista ulkoasun korjaamista onkin vaadittu jo pitkään lukuisissa Pohjois-Karjalan maakuntalehtien mielipidekirjoituksissa. Purkamisesta on tehty vuosien saatossa myös useita kansalais- ja valtuustoaloitteita.¹⁷

On ilmeistä, että Mauno Tuomiston suunnittelema uusi kauppahalli antoi selkeän vertailupohjan puretulle puuhallille. Vertailu korostui siinäkin mielessä, että vanhan hallin purkamisen tapahtui torin pohjoislaidalta samoihin aikoihin kun uudisrakennus valmistui torin etelälaidalle. Uusi kauppahalli onkin ollut kaupunkilaisille stimuloivana tekijänä heidän arvioidessaan sitä, mitä he olivat kaupunkikuvastaan menettäneet. Suomen ehkä tunnetuin vertailu puretun historiallisen kohteen ja uudisrakennuksen välillä on Helsingin Katajanokalla sijainnut Norménin talo (1897) ja sen paikalle rakennettu Alvar Aallon suunnittelema Enson pääkonttori (1962).

Jos Joensuun kaupungin katsotaan tehneen virheen purkaessaan puisen kauppahallin, niin

virheitä tapahtui myös uuden kauppahallin kohdalla. Valmistuessaan se ei nimittäin ollut aivan sama, millaisena se lähti kaupunginarkkitehti Mauno Tuomiston suunnittelupöydältä. Tuomiston piirroksissa hallin kehykset saatiin arvokkaanoloisiksi pronssimateriaalin avulla ja

11. Joensuulaisten arkkitehtien lausunto kaupunginhallitukselle vuonna 1968. Joensuun kaupunginarkkisto.

12. Joensuun kaupunginhallitus 12.8.1968, 906 §, liite 2. Joensuun kaupunginarkkisto.

13. Pertti Elsinen (1998) *Joensuun historia VI. Vuodet 1954–1980*, Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 44–45 sekä Joensuun kaupunginhallitus 12.8.1968, 906 §, liite 1 ja kaupunginvaltuusto 26.8.1968, 226 §. Joensuun kaupunginarkkisto.

14. Muinaistieteellisen toimikunnan lausunto Joensuun kaupungin arkkitehtitoimistolle 9.8.1968. Kansiossa Vanha kauppahalli. Joensuun kaupunginarkkisto.

15. Mm. Jarmo Pulkkinen (1977) Joensuun vanhan kauppahalli, Tampere: Tampereen yliopisto 18. Pohjois-Karjalan maakuntakirjasto.

16. Joensuun keskustan kehittäminen (1997), Joensuu: Joensuun kaupunki, 12. Joensuun teknisen viraston kaavoitus

17. Kauppatorin asemakaavan muutoksen selostus 22.8.2007 ja täyd. 31.10.2007. Joensuun teknisen viraston kaavoitus.

sokkelit peitettiin luonnonkivillä. Hallista pyrittiin tekemään kepeänoloinen. Valaistukseen kiinnitettiin erityistä huomioita ja pimeässä hallin oli suunniteltu loistavan lyhtymäisenä. Näin halli oli tarkoitettu keskustan tärkeimmäksi valaistuselementiksi, voidaan ehkä puhua jopa valotaideteoksesta. Kaupunki halusi kuitenkin edetä säästeliäällä linjalla, sillä pronssi vaihtui alumiiniin ja luonnonkivet betoniin. Myös galvanoitu pelti tuli uutena elementtinä juuri toteutusvaiheessa. Julkisivujen valaistustakin heikennettiin alkuperäisistä suunnitelmista. Lopulta vuosikymmenien saatossa koko halli ajautui hoitamattomaan ja likaiseen tilaan.¹⁸ Onkin mielenkiintoista pohtia, olisivatko joensuulaiset alkaneet kaivata vanhan hallin palauttamista, mikäli Tuomiston suunnitelmat olisivat toteutettu alkuperäisinä. Onhan selvää, että korkeatasoisilla materiaaleilla rakennuksesta olisi tullut nykyistä huomattavasti laadukkaampi urbaani tilaelementti.

Joensuun kaupungin kaavoitus on puoltanut jo pitkään Tuomiston suunnitteleman hallin korjausta samalla kun vanhan hallin palauttamiseen on suhtauduttu kielteisesti. Kaupunki sekä yksityiset arkkitehdit ja arkkitehtitoimistot ovat esittäneet useaan otteeseen näkemyksensä kauppahallin ulkoista olemusta toisinaan radikaalistikin muuttavista peruskorjaussuunnitelmista.¹⁹ Hallin suunnittelija Mauno Tuomisto on kuitenkin halunnut varjella rakennuksen alkuperäisiä ideoita. Vuonna 2000 kaupungin taloudellisen tilanteen ollessa parempi kuin 1960-luvulla hän ehdottikin, että hallin kunnostus voitaisiin toteuttaa suunnitteluvaiheen laadukkailla julkisivumateriaaleilla.²⁰ Uuteen kauppahalliin ei ole toteutettu tähän päivään mennessä julkisivuremonttia eikä sen muotoihin ole kajottu.

Aivan uudenlaisen näkemyksen julkiseen keskusteluun esitti Pohjois-Karjalan museo vuonna 2007 kauppatorin asemakaavan muutoksen yhteydessä. Museon mielestä Tuomiston suunnittelema kauppahalli tulisi suojella sellaisenaan oman aikakautensa muistona, joskin

myös hallin laajennuksiin museo suhtautui myönteisesti.²¹ *Karjalainen* uutisoi, että museon mielestä makuasiat, kuten kaupunkilaisten kriittinen suhtautuminen rakennuksen ulkoiseen olemukseen, eivät voineet ratkaista suojelukysymyksiä. Museon mielestä ensisijaisina kriteereinä tuli pitää kulttuuri- ja rakennushistoriallisia arvoja, joiden määrittelemineen kuului asiantuntijoille. Museo vetosi kannanotossaan juuri vanhan puisen hallin purkuprosessiin. Museon mielestä puisen kauppahallin purkaminen osoitti, että 1960-luvun lopulla ei kyetty näkemään vanhan hallin arvoja, vaan niitä alettiin oivaltaa vasta myöhemmin. Näin voisi tapahtua tulevaisuudessa nykyisen kauppahallin kohdalla.²² Myös Joensuun kaupungin kaavoitusosastolla oli mietitty hallin suojelua kauppatorin asemakaavan muutoksen yhteydessä, mutta ajatuksesta luovuttiin, koska suojelun läpimeno luottamusmieskäsittelyssä ei näyttänyt realistiselta.²³

Kuollut ei kuollutkaan

Vanhan kauppahallin palauttamista alettiin ajaa melko pian sen purkamisen jälkeen. Puisen hallin uudelleenrakentamishankkeiden eturintamassa ovat olleet muutamit arkkitehdit, liikemiehet ja poliitikot. Merkittävin kauppahallin palauttamista ajanut taho on ollut Vanhan Kauppahallin Ystävien Seura, joka perustettiin vuonna 1974, vain viisi vuotta vanhan hallin purkamisen jälkeen. Seuran tarkoituksenaan todetaan, että sen ainoana tavoitteena on vanhan kauppahallin jälleenrakentaminen Joensuun kauppatorille alkuperäiselle paikalleen. Seuran näkyvimmat hahmot ovat olleet toimitusjohtaja Heikki Kärkkäinen ja arkkitehti Heikki Kukkonen.²⁴

Vielä 1970-luvulla Vanhan Kauppahallin Ystävien Seuran toiminta jäi vaatimattomaksi, ja vuosikymmenen näkyvimmästä palauttamisesityksestä vastasi arkkitehtiylloppilas Jarmo Pulkkinen. Vuonna 1977 hän laati harjoitustyössään suunnitelman Joensuun keskusta-alueen uudeksi ilmeeksi. Pulkkinen esitti sekä Tuomiston

suunnitteleman hallin säilyttämistä että alkupe-
räisten Aaro V. Pitkäsen piirustusten mukaisen
hallin rakentamista entiselle paikalleen Siltaka-
dun varteen. Pulkkisen visioissa uudelleenra-
kennettua puista hallia olisi käytetty kulttuuriti-
laisuuksiin.²⁵

Seuraava yritys vanhan kauppahallin palaut-
tamiseksi oli jo selkeästi aiempia yrityksiä va-
kaammalla pohjalla. Vuonna 1983 Vanhan
Kauppahallin Ystävien Seura esitti, että halli ra-
kennettaisiin uudelleen vanhalle paikalle vuo-
den 1902 piirustusten mukaan. Hanketta perus-
teltiin matkailullisilla ja kulttuurihistoriallisilla
syillä. Palautusajatuksen esilletuloaika katsottiin
otolliseksi, sillä niin puisen kauppahallin suoje-
lua kuin sen palautustakin vastustanut kaupun-
ginjohtaja Tauno Juntunen oli jäänyt eläkkeelle.²⁶
Merkittävää oli se, että hanke sai ensimmäisen
kerran tukea suunnittelevalta virkamiestaholta,
sillä Joensuun apulaiskaupunginjohtaja Seppo
Surakka ja 2. kaupunginarkkitehti Paavo Mykkä-
nen alkoivat tukea palauttamisasiaa. Sen sijaan
poliitikot asettautuivat varovaisen kielteiselle
kannalle. Kaupunginhallituksen puheenjohtaja
perusteli haluttomuuttaan hankkeeseen sillä,
että kaupunki oli jo panostanut persoonalliseen
rakentamiseen ja vanhan rakennuskannan säi-
lyttämiseen. Tällä hän tarkoitti Rantakadun
pientä puutalokokonaisuutta, joka oli juuri os-
tettu kaupungin haltuun. Kaupunginvaltuuston
puheenjohtaja taas piti uudelleenrakentamista
periaatteessa kannatettavana, mutta perusteli
kielteisyyttään kaupungin tiukalla taloudellisella
tilanteella sekä kauppatorin asemakaavallisilla
haasteilla.²⁷

1990-luvulla puisen kauppahallin rakenta-
mispyrkimysten historia muuttui. Tästä lähtien
tarkat rekonstruktiot jäivät vähemmälle huo-
miolle, ja esiin nostettiin vanhaa puista kauppah-
allia mukailevia rakennussuunnitelmia. Esi-
merkiksi pohjoiskarjalainen arkkitehti Antero
Turkki esitti 1990-luvulla vanhan kauppahallin
kokoa ja muotoa mukailevan puisen uudisraken-
nuksen suunnittelua ja rakentamista kauppato-

rille. Toisaalta Turkki puolsi myös vanhan hallin
kopion rakentamista torin pohjoisreunalle. Tur-
kin ajattelun esikuvat tulivat Euroopasta, missä
esimerkiksi Amsterdamin rautatieaseman edes-
tä purettu vanha puurakenteinen kukkakauppa
oli rakennettu uudelleen nimenomaan kaupun-
kilaisten vaatimuksesta.²⁸ Vuosikymmenen jälki-
puoliskolla tehtiin vielä valtuustoaloite ja kansa-
laisaloite puisen kauppahallin rakentamiseksi.²⁹
Esitykset eivät johtaneet konkreettisiin toimen-
piteisiin.

Joukko tunnettuja joensuulaisia liikemiehiä
yritti ratkaista 1990-luvun lopulla kauppatorin
kaksi tuon ajan visaisinta ongelmaa eli torinalus-
pysäköinnin ja kauppahallikysymyksen. Liike-
miesten ajatuksena oli, että torinaluspysäköinti
rakennettaisiin yksityisillä investoinneilla. Sa-
malla vuonna 1968 valmistunut kauppahalli pu-
rettaisiin ja tilalle rakennettaisiin yksityisillä va-
roilla uusi halli. Liikemiehet väläyttivät tässä yh-
teydessä myös vanhan puisen hallin kaltaista
rakennusta. Heidän pyrkimyksenään oli saada
Joensuun keskustaan niin suurta nostetta, että
myös suurten kustannusten torinaluspysäköinti
ja puinen uusvanhaa arkkitehtuuria edustava
halli olisivat olleet liiketaloudellisesti kannatta-
via hankkeita.³⁰

18. Mauno Tuomiston haastattelu 9.11.2009

19. Esim. *Karjalainen* 8.4.2000.

20. *Karjalainen* 1.6.2000.

21. Kauppatorin asemakaavan muutoksen selostus 22.8.2007 ja täyd. 31.10.2007. Joensuun teknisen viraston kaavoitus

22. *Karjalainen* 27.10.2007.

23. Juha-Pekka Vartiaisen haastattelu 27.8.2009.

24. Heikki Kukkosen sähköposti 10.8.2010.

25. *Karjalainen* 9.10.1977.

26. Heikki Kukkosen haastattelu 2.11.2011 ja *Karjalainen* 9.10.1977.

27. Heikki Kärkkäisen haastattelu 26.10.2011 ja *Karjalainen* 9.10.1977.

28. Antero Turkin sähköposti 29.10.2009.

29. *Karjalainen* 3.5.1995 ja Kauppatorin asemakaavan muutoksen selostus 22.8.2007 ja täyd. 31.10.2007. Joensuun teknisen viraston kaavoitus

30. *Karjalainen* 17.3.1998.

Yrittäjävetoisesti lähdettiin vuosituhannen taitteessa perustamaan myös yhdistystä vanhan kauppahallin kaltaisen hallin rakentamiseksi. Joensuun kauppahallitalkoot -nimisen yhdistyksen perustamiskokous pidettiin kesäkuussa vuonna 2000. Uuden toimijatahon aktiivijäsenet kävivät esittelemässä suunnitelmia kaupunginvaltuustossa. Yhdistys ilmoitti, että se ei tavoitellut puretun vanhan kauppahallin tarkkaa kopiota, vaan hallin ulkoasua olisi käytetty hyväksi ”soveltuvilta osin”. Halli olisi toteutettu perinnettä rakentamisen keinoin kuitenkin niin, että halli olisi vastannut ”nykyajan vaatimuksia”.³¹

Vuonna 2000 ilmapiiri puisen kauppahallin rakentamiseksi olikin jonkin aikaa myönteinen, ja Joensuun kauppahallitalkoot -yhdistys sai hankkeen suojelijoiksi sekä luterilaisen että ortodoksisen kirkon piispoja. Yhdistyksen ympärille oli tarkoitus järjestää myös kansalaisliike, jonka eräksi tehtäväksi tuli pyrkiä keräämään varoja puisen hallin rakentamiseksi. Vapaaehtoisten työntekijöiden lisäksi aktivistit pyrkivät saamaan myös materiaalista apua. Tässä he onnistuivatkin, sillä eräs puualan yritys lupasi lahjoittaa hallin rakentamiseen tarvittavan puutaran. Liike-elämän masinoima innostus loppui kuitenkin nopeasti. Muotoseikkojen vuoksi Joensuun kauppahallitalkoot ei saanut Patentti- ja rekisterihallituksen puolta viralliseksi yhdistykseksi, eikä uutta yritystä yhdistyksen rekisteröimiseksi enää tehty. Kun aktiivihenkilöt vetäytyivät hankkeesta sivuun, loppui myös puisen hallin rakentamiseen tähdännyt organisointi.³²

Liikemiesten yrityksen jälkeen voimakkaimmin aktivoitui jälleen Vanhan Kauppahallin Ystävien Seura. Vuonna 2007 toimitusjohtaja Heikki Kärkkäinen ja arkkitehti Heikki Kukkonen tekivät kansalaisaloitteen kaupunginhallitukselle uuden kauppahallin rakentamiseksi, jonka muotokieli olisi myötäillyt vanhaa purettua puista hallia. Hallin keskiosan julkisivut olisivat toteutettu tarkasti vuoden 1902 mittapiirustusten mukaan, kun taas päädyt olisi tehty 2000-luvun arkkitehtuurin muotokielellä. Päätyjen julkisivu-

materiaaliksi valittiin vuolukivi, jolla haluttiin korostaa hallin maakunnallista identiteettiä.³³ Vuolukivi on Pohjois-Karjalan maakuntakivi.

Uusvanhaa hallia Kärkkäinen ja Kukkonen perustelivat kaupunkikuvallisten syiden lisäksi matkailunähtävyytenä sekä piristysruiskeena torikaupalle ja ylipäättään kauppatorin elävöittämiseksi. Rakennuksesta piti tulla yksi puurakentamisen moderneista esimerkkikohteista, ja myös rakentamisvaihe pyrittiin hyödyntämään perinteisten puurakentamisen tekniikoiden opettamisen kokeiluhankkeena. Julkisuuudessa Kärkkäinen ja Kukkonen esittivät halun tehdä kunniaa myös vanhan puu-Joensuun rakentajille. Vanhaa kauppahallia myötäilevän uudisrakennuksen lisäksi seuran tavoitteisiin kuului Tuomiston suunnitteleman hallin raju saneeraus. Kauppahallihankkeiden toteuttamista varten Kärkkäinen ja Kukkonen ehdottivat, että Joensuun kaupunki perustaisi työryhmän tutkimaan heidän esittämiään ehdotuksia.³⁴

Kärkkäisen ja Kukkonen kansalaisaloite kävi läpi teknisen lautakunnan, kaupunginhallituksen ja kaupunginvaltuuston. Vastineessaan kaupunki totesi, että kauppatorille oltiin parasta aikaa laatimassa uutta asemakaavan muutosta, jonka keskeisimpänä tavoitteena oli mahdollistaa torinaluspysäköinnin rakentaminen. Uuteen kauppahallirakennukseen suhtauduttiin kielteisesti. Samalla torjuttiin Kärkkäisen ja Kukkonen esittämä työryhmän perustaminen, sillä torialueen uudisrakentamistoimet tuli ratkaista juuri asemakaavan muutoksen yhteydessä. Tämän lisäksi kaupunki ei halunnut lähteä mukaan työryhmään, joka koski yksityisrahoitteista hallihanketta.³⁵

Kukkonen ja Kärkkäinen arvioivat, että vuosikymmenten ajan joensuulaisten keskuudessa kauppahallin palauttamiselle on säilynyt kannatus, joka on pysynyt suurin piirtein saman laajuisena. Kärkkäinen toteaa, että poliittisesti sosiaalidemokraatit ovat olleet enemmän vastustavalla kannalla kuin muiden puolueiden jäsenet. 1980-luvulla vastustusta löytyi myös kau-

pungin ympäristöhygieenikkojen joukosta. Sen sijaan Pohjois-Karjalan tärkeimmän median sanomalehti Karjalaisen on tulkittu olleen kiinnostunut hallin palauttamisesta niin kauan kuin Vanhan Kauppahallin Ystävien Seura on asiaa esille tuonut. Median lisäksi seura on pyrkinyt käyttämään hyväksi palautusasiassa Joensuun kaupungin hallinnosta tuttuja henkilöitä. Kukkonen toteaaakin, että ”meillä oli aina joku siellä kaupungin organisaatiossa, joka oli meidän kannalla”.³⁶ Eräs pitkäaikaisin hallihankkeen tukija oli apulaiskaupunginjohtaja Seppo Surakka.³⁷ Sen sijaan kaupunginarkkitehti Mauno Tuomisto jäi kauppahallin palautusasiassa taka-alalle, eikä hän ottanut virkauransa aikana virallisesti asiaan kantaa.³⁸ 2000-luvulla Joensuun rakennetun ympäristön asiantuntijapiireissä asenteet puretun hallin rekonstruktion rakentamiseksi ovat olleet pääosin kielteisiä.³⁹

Identiteettirakennus

Mikä merkitys kauppahallilla oli Joensuun keskustalle ja aikansa joensuulaisille, millaista kaupunkiväestöä kauppahallista käyty rakennus-suojelutaisto kosketi ja kuinka suurelle osalle joensuulaisista vanha kauppahalli on edelleen merkityksellinen rakennus?

Puista kauppahallia ja sitä ympäröinyttä kauppatoria voidaan tarkastella esimerkiksi alueidentiteetti-käsitteen avulla. Alueen oma identiteetti erottaa sen toisista alueista. Myönteisiä alueidentiteettiominaisuuksia ovat mm. alueen tai paikan omaleimaisuus ja erottuvuus muista paikoista sekä paikan sisällä tapahtuva yhtenäisyys ja jatkuvuus.⁴⁰ Voidaan sanoa, että vuonna 1902 valmistunut ja 1920-luvun lopulla laajennettu kauppahalli antoi torialueelle ja mahdollisesti koko ydinkeskustalle vahvaa alueidentiteettiä, jota ei voinut tavoittaa lähialueilta. Kaupunkikuvallisesti halli oli näkyvällä ja merkittävällä paikalla kaupungin ydinkeskustassa. Kauppatorilla halli oli sen keskeisin rakennus ja tärkein kaupankäynnin piste, joka erottui ilmi- asunsa puolesta ympäristön muusta rakennus-

massasta. Visuaalisesti ja toiminnallisesti puinen kauppahalli toimi myös kauppatorin symbolirakennuksena. Torin ja kauppahallin edustama tilakokonaisuus oli ainutlaatuinen niin Joensuun kaupungin rajojen sisällä kuin muuallakin maakunnassa. Suomen oloissa suurehko puinen kauppahalli erottui arkkitehtonisesti selkeästi monien muiden kaupunkien vastaavista kivihalleista.

Puisen kauppahallin ponnekkaimmin palauttamista ajaneen tahon, Vanhan Kauppahallin Ystävien Seuran, tavoitteita on ollut myös vahvistaa paikan ja alueen identiteettiä. Tämä tuli esiin erityisesti vuonna 2007. Tuolloin seura esitti, että pelkästään puretun hallin keskiosa rakennettaisiin uudelleen. Sen sijaan hallin päätyihin suunniteltiin modernia muotokieltä olevat lisäosat, joiden julkisivut olisi toteutettu Pohjois-Karjalan maakuntakivestä. Joensuun puukau-

31. Heikki Tarman sähköposti 15.8.2011 sekä Joensuun kauppahallitalkoot -yhdistyksen tiedote kaupunginhallitukselle 3.8.2000. Heikki Tarman arkisto.

32. Heikki Tarman sähköposti 15.8.2011 sekä *Karjalainen* 30.5.2000.

33. Kärkkäisen ja Kukkonen kansalaisaloite kaupunginhallitukselle 1.3.2007. Joensuun kaupunginarkisto, Heikki Kärkkäisen haastattelu 26.10.2011 ja *Karjalainen* 19.5.2007.

34. Kärkkäisen ja Kukkonen kansalaisaloite kaupunginhallitukselle 1.3.2007, Joensuun kaupunginarkisto, Heikki Kärkkäisen haastattelu 26.10.2011, Heikki Kukkonen sähköposti 8.8.2010 ja *Karjalainen* 19.5.2007.

35. Joensuun kaupunginvaltuusto 31.3.2007, 44 § ja Joensuun kaupunginhallitus 28.5.2008, 342 §. Joensuun kaupunginarkisto

36. Heikki Kukkonen haastattelu 2.11.2011.

37. Heikki Kärkkäisen haastattelu 26.10.2011 ja Heikki Kukkonen haastattelu 2.11.2011.

38. Mauno Tuomiston haastattelu 23.10.2011 sekä Heikki Kukkonen haastattelu 2.11.2011.

39. Osmo Karttusen haastattelu 7.6.2010, Mauno Tuomiston haastattelu 9.11.2009, Veli Kangaspuron haastattelu 10.11.2009, Juha-Pekka Vartiainen haastattelu 27.8.2009 ja Outi Suorannan haastattelu 20.8.2009.

40. Jani Päivänen, Johanna Kohl, Rikhard Manninen, Raulo Sairinen ja Marketta Kyttä (2005) *Sosiaalisten vaikutusten arviointi kaavoituksessa. Avauksia sisältöön ja menetelmiin. Suomen ympäristö 766*, Helsinki, 29–30.

punkihistoriaa pyrittiin tuomaan esiin siten, että hallin keskiosan julkisivut olisi rakennettu perinteisin puurakentamisen menetelmin.⁴¹

Kauppahallin uudelleenrakentamista jo pitkään ajaneet Kärkkäinen ja Kukkonen toteavat, että puisen hallin merkitys kaupunkilaisille oli aikoinaan todella suuri. Vaikka 1960-luvun jälkipuoliskolla halli ei ollut enää keskustan tärkein elintarvikkeiden myyntipaikka, siellä kävi edelleen paljon vakioasiakkaita. Kauppahallin pääovi avautui kauppatorin suuntaan, ja hallin torin puoleinen ulkoseinän vierusta toimi myös kaupunkilaisten kokoontumispaikkana. Hallin sisäpuolella myyjät ja ostajat olivat pääosin tuttuja toisilleen, ja kauppatiskien luona tavattiin vakioasiakkaita. Hallin sisäpuoli ei ollut varsinainen kaupunkilaisten kohtaamispaikka, mutta sen käytävällä oli pitkähäkö levähdyspenkki ja puotien edessä kauppatiskit, joille saatettiin ”jäädä nojjailemaan”.⁴²

Puisesta kauppahallista käydyn suojelutaistelun aikoihin joensuulaiset arkkitehdit arvioivat, että kauppahalli oli koko Pohjois-Karjalan tuntema ”tuttu ja turvallinen kiintopiste”.⁴³ Kauppahallin puolustamiseen yleisönosastokirjoituksin osallistunut arkkitehti Heikki Kukkonen arvioi jälkikäteen, että kansalaismielipidettä hallin säilymisen puolesta oli laidasta laitaan. Kukkonen mielestä suojelun puolestapuhujat olivat ennen kaikkea hallin käyttäjiä sekä kaupungin sivistyneistöön kuuluvia henkilöitä.⁴⁴ Useat tutkimukset toteavatkin, että ympäristöasioista kiinnostuneet henkilöt ovat usein keskiluokan ja ylemmän keskiluokan edustajia.⁴⁵ Kaupunginarkkitehti Mauno Tuomisto antoi vuonna 1968 melko varovaisen arvion kaupunkilaisten kiinnostuksesta hallin säilyttämistä kohtaan. Hän totesi, että ”yleinen mielipide kaupungissamme lienee jo useiden vuosien ajan hyväksynyt kauppahallin purkutuumion”.⁴⁶

Puisen kauppahallin jälkeisen ajan hallin merkityksestä kaupunkilaisille voidaan saada käsitystä Jussi Semin väitöskirjatutkimuksesta (2010), jossa hän on selvittänyt joensuulaisten

eri sukupolvien paikkakokemuksia. Semin tutkimuksesta käy ilmi, että kauppahallia kaivataan eniten juuri sen sukupolven edustajien keskuudessa, joka muistaa rakennuksen ja jonka arkipäiväiseen elämään se tavalla tai toisella liittyi. Tämä vuosina 1919–1939 syntynyt sukupolvi on kokenut voimakkaana sen, kuinka ympäristön muutos on kadottanut jo vuosikymmenien ajan heille tärkeiksi muodostuneita kohteita, kuten puisen kauppahallin. Kuitenkin myös nuoremmat joensuulaiset sukupolvet ovat nähneet rakennetun ympäristön muutokset paljolti kielteisessä valossa.⁴⁷ Vaikka nuoremmilla sukupolvilla on vanhojen sukupolvien kanssa samankaltainen halu säilyttää Joensuun vanhaa rakennuskantaa, heillä ei välttämättä ole samaa kiinnostusta kauppahallin palauttamiseen kuin niillä, jotka ovat kokeneet sen omassa elämässään.

Kauppahallin palautusyritykset voidaan nähdä paikkaan kiinnittymisen ja paikkaidentiteetin kautta. Kun yksilön kiinnittyminen paikkaan kasvaa, kasvaa myös paikan merkitys yksilölle. Paikan tai tilan menetyksellä tai menetyksen uhka voi vahvistaa paikkaan kiinnittymistä. Paikkaan kiinnittyminen liittyy läheisesti yksilön paikkaidentiteettiin.⁴⁸ Sen avulla yksilö tunnistaa ja tulkitsee paikkoja, jolloin hänen ympäristösuhteeseensa tulee jatkuvuutta. Paikkoihin liittyvät tunnesiteet ja muistot voivat olla keskeisellä sijalla minäkokemuksen jatkuvuuden ja eheyden tuottamisessa ja ylläpitämisessä.⁴⁹ Ympäristön kokeminen minuuden jatkeena voi olla niin voimakas kokemus, että jokin muutos ympäristössä saatetaan kokea myös muutoksena itsessä.⁵⁰ Oman identiteetin määrittely voi siis liittyä yksilön tiloihin tai paikkoihin liittyvien biologisten, psykologisten, sosiaalisten tai kulttuurillisten tarpeiden tyydyttämiseen.⁵¹

Puisen kauppahallin joensuulaisittain voimakas suojelutaisto 1960-luvun lopulla sekä nyt jo vuosikymmeniä jatkuneet hallin palautusyritykset kertovat omalla tavallaan siitä, miten kauppahalliin on liittynyt paikkaan kiinnittymisen tunteita, jotka ovat myös tulleet osaksi monien

yksilöiden paikkaidentiteettiä. On myös luultavaa, että nämä ympäristöpsykologiset ilmiöt ovat muodostaneet kaupunkilaisten keskuudessa jossakin määrin kollektiivista identiteettiä mutta että sitä on jäljellä enää niiden henkilöiden keskuudessa, jotka muistavat vanhan kauppahallin ja joilla on ollut siihen liittyvää yhteisyyden kokemusta. Kollektiivinen identiteetti eroaa yksilön identiteetistä siten, että jälkimmäinen nousee yksilön omista tulkinnoista. Myös kollektiivinen identiteetti muodostuu yksilöiden tulkinnoista, mutta ne kohdistuvat johonkin yhteiseen sosiaalisesti jaettuun asiaan⁵² kuten paikkaan tai tilaan. Näitä voidaan tarkastella ihmisten yhteisenä sosiaalisena kenttänä, joilla on omia toimintasisältöjä ja merkityksiä. Paikkoihin ja tiloihin liittyvien jaettujen merkitysten välityksellä ihmisille saattaa syntyä yhteistä mehenkeä ja yhteisyyden kokemusta lujittavaa aluetietoisuutta.⁵³

Puisen kauppahallin palautusyritykset lienevät liittyneet läheisesti uuteen kauppahalliin. Molemmat hallit olivat kauppatorin laidoilla yhtä aikaa lyhyen ajanjakson vuosien 1968 ja 1969 taitteessa. Näin kaupunkilaisilla oli mahdollisuus vertailla sitä, mikä ympäristössä oli tuttua ja vanhaa ja mikä taas uutta. Ympäristön tunneperäinen arviointi on voimakasta erityisesti silloin, kun tuttu ympäristö ei enää vastaa odotuksia tai kun ympäristö koetaan ensimmäistä kertaa. Mitä suurempia poikkeamat paikkan fyysisissä piirteissä tai sisällöissä ovat totutusta ja ennakkoidusta, sitä voimakkaampia ovat tunneperäiset arvoinnit.⁵⁴ Joensuun uuden ja modernin hallin valmistuminen toimi todennäköisesti yhtenä virikkeenä ajatuksille rakentaa puinen halli uudelleen, sillä yksilöt pyrkivät ylläpitämään jatkuvuutta myös silloin, kun heidän tuttu ympäristönsä tulee muutosten kouriin.⁵⁵

Puisen hallin palauttamishankkeisiin on liittynyt myös tietoinen jatkuvuuden ylläpitäminen. Arkkitehti Heikki Kukkonen on puolustanut puisen kauppahallin palautusta mm. sillä, että tulevaisuudessa hallin muutaman kymmenen

vuoden poissaolo kaupunkikuvasta tullaan näkemään vain lyhyenä ja poikkeuksellisen ajanjaksona. Suurella aikajanelalla tarkasteltuna vanha vuonna 1969 purettu kauppahalli nivoutuisi saumattomana historiallisena jatkumona uudelleen rakennettavaan halliin.⁵⁶

Sen sijaan osa puisen kauppahallin uudisrakennussuunnitelmista voidaan nähdä enemmänkin liike-elämän tarpeiden näkökulmasta kuin kaupunkilaisten paikkaan kiinnittymisen tai paikkaidentiteetin kautta. Puisen hallin uudelleenrakentamistavoitteet liittynevät osittain maamme lähihistoriassa ilmiöön, jossa julkisia tiloja ja niitä reunustavia rakennusten julkisivuja on luovutettu liike-elämän tarpeisiin mainostilaksi.⁵⁷ Tästä näkökulmasta katsottuna

41. Heikki Kärkkäisen haastattelu 26.10.2011.

42. Heikki Kärkkäisen haastattelu 26.10.2011 ja Heikki Kukkonen haastattelu 2.11.2011.

43. Joensuulaisten arkkitehtien lausunto kaupunginhallitukselle kauppahallin puolesta vuonna 1968. Joensuun kaupunginarkisto.

44. Heikki Kukkonen haastattelu 2.11.2011.

45. Robert Gifford (1987) *Environmental Psychology. Principles and Practice*, USA, 51.

46. Joensuun kaupunginhallitus 12.8.1968, 906 §, liite 2. Joensuun kaupunginarkisto.

47. Jussi Semi (2010) *Sisäiset sijainnit. Tutkimus sukupolvien paikkakokemuksista*, Joensuu: Itä-Suomen yliopisto, 148–199.

48. Gifford (1987) 64 ja 225–227.

49. Seppo Aura, Liisa Horelli ja Kalevi Korpela (1997) *Ympäristöpsykologian perusteet*, Porvoo, Helsinki, Juva: WSOY, 127

50. Aura, Horelli ja Korpela (1997) 123.

51. Bonnes, Mirilia ja Secchiaroli, Gianfranco (1992) *Environmental Psychology. An Psycho-social Introduction*, Rome, 186.

52. Brend Simon (2004) *Identity in Modern Society* (2004). A Social Psychological Perspective, Oxford : Blackwell, 73.

53. Aura, Horelli ja Korpela (1997) 130–131.

54. Aura, Horelli ja Korpela (1997) 125.

55. Bonnes ja Secchiaroli (1992) 188.

56. Heikki Kukkonen haastattelu 2.11.2011.

57. Timo Kopomaa (1997) *Tori – marginaali – haastava kaupunki. Tilatapauksia julkisten ulkotilojen käytöstä ja reunimmaisista käytännöistä*, Vaasa, 27. – Pekka Piiparisen nyt julkaistu artikkeli on läpikäynyt tieteellisen vertaisarvioinnin.

puista kauppahallia olisi Joensuun liike-elämän piirissä mitä todennäköisimmin suunniteltu ennen kaikkea eräänlaiseksi keskustan kaupankäynnin mainokseksi. Näkemystä puoltaa se, että vuosituhanen taitteen puhtaasti liikemies-ten hankkeissa ja ideoissa puiseen halliin ei suunniteltu sisällöllisiä ratkaisuja toisin kuin esimerkiksi Vanhan Kauppahallin Ystävien Seuran suunnitelmissa.

Uudelleenrakentamisyhtymien sukupolvisidonnaisuus

Joensuun puisen kauppahallin lähes 40 vuotta jatkuneet uudelleenrakentamisyhtymykset ovat Suomen oloissa harvinainen ilmiö. Merkittävä syy yhtymyksille on ollut kaupunkirakenteellinen, sillä vuonna 1969 puretun kauppahallin paikalle ei ole rakennettu pysyväisluonteisia ja ympärivuotisesti toiminnassa olevia rakenteita. Paikka hallin rakentamiselle on siis edelleen olemassa.

Kauppahallin palautusyhtymien ja vanhan puisen kauppahallin muotokieltä mukailevien uudisrakennussuunnitelmien taustalta voidaan havaita joitakin kiintoisia kansalaistoiminnan ilmiöitä. Eräs niistä on yhteistoiminnan puuttuminen tärkeimpien aktiivisten toimijatahojen välillä. Jokainen uudisrakennusyhtymä on ollut

melko pienen ydinjoukon organisoima tapahtuma, eikä tukea ole haettu muilta vastaavaan päämäärään tähtääviltä toimijatahoilta. Tämän voidaan olettaa olleen yksi palauttamis- ja uudisrakennushankkeita heikentäneistä seikoista. Mutta ehkä merkittävin syy kauppahallin palautusyhtymien toteutumattomuuteen on se, että Suomeen ei ole muodostunut perinteitä kokonaisten rakennusten rekonstruktioille. Myös ajatus purettujen kohteiden uudelleenrakentamisesta ulkoasultaan hieman muunneltuina on vieras. Painotus on ollut konservoinnissa ja korjausrakentamisessa.

Joensuun kauppahallin palauttamisen tai vanhaa mukailevan hallin rakentamisen voi tulevaisuudessa arvioida tulevan entistä haasteellisemmäksi. Tämä johtuu siitä, että toistaiseksi rakennushankkeiden taustalla on ollut henkilöitä, joilla on kauppahallista omakohtaisia muistoja. Näitä henkilöitä on ollut myös Joensuun kaupungin virkamies- ja luottamushenkilöjohdossa. Heille puinen kauppahalli muodosti paikkaan kiinnittymistä ja paikkaidentiteettiä. Tätä taustaa vasten olisikin helppo otaksua, että kauppahallia omakohtaisesti kokemattomat sukupolvet eivät enää tulevaisuudessa tulisi jatkaamaan puisen kauppahallin uudelleenrakentamisyhtymyksiä.